

JULKAISIJA JA KUSTANTAJA:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

MYynti:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Töölönkatu 4, 00100 Helsinki

Puh. 0207 120 600, fax 0207 120 619, email ril@ril.fi, www.ril.fi

ISBN 978-951-758-484-5

ISSN 0356-9403

Painopaikka: Hakapaino Oy, 2008

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi ja saattaminen yleisön saataviin on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

© Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Alkusanat

Ohjeen "RIL 239-2008 Talotekniikan reititysohje - modulaarinen installaatiotekniikka" tavoitteena on mallintaa, yhtenäistää ja sovittaa yhteen rakennuksen perusinstallaatiotekniikan reititykset. Pää tavoite tähtää systemaattisiin reitityksiin, jotka mahdollistavat taloteknisten järjestelmien teollisen kehittämisen, suunnittelun ja tuottamisen sekä itse rakennuspaikalla asentamisen ja uusimisen mahdollisimman pienellä työpanoksella.

Yleisperiaatteena on, että moduulijärjestelmää voidaan suunnitella, käyttää ja soveltaa samoin perustein niin uudisrakentamisessa kuin peruskorjauksessa, asuinrakentamisessa kuin toimistorakentamisessa sekä soveltaen muidenkin rakennusten kohdalla. Järjestelmä on materiaaliiriippumaton, t.s. reititysratkaisua voidaan soveltaa niin betoni-, teräs- kuin puurakenneratkaisuihinkin.

Moduulijärjestelmän etuja ovat mm:

- systemaattinen suunnittelu mahdollistuu
- tietomallipohjainen suunnittelu helpottuu esimerkiksi tuotemallikirjastojen avulla
- siirtyminen teolliseen sarjatuotantoon edistyy
- reititysmoduulien käyttö yksinkertaistaa järjestelmämoduulien asennusta
- asennustekniikan kehittymisen seurauksena työsuoritusajat lyhenevät
- korjaustöiden kerrannaisvaikutukset pienenevät. Rakennusosat eivät ole riippuvaisia toisistaan, jolloin huolto-, kunnostus-, korjaus- ja parannustoimenpiteet voidaan kohdistaa vain niihin osiin, jotka todella ovat korjauksen tai uusimisen tarpeessa
- talotekniikan peruskorjaus ei aiheuta asukkaiden asumisviihtyvyyteen pitkäaikaisia haittoja
- kuntoarviointien ja kuntotutkimusten tekeminen on mahdollista ilman laajaa rakenteiden rikkomista
- joustavat elinkaarenaikaiset toiminnot mahdollistuvat
- järjestelmien purkamisen, uudelleenkäyttö ja kierrätys mahdollistuvat.

Talotekniikan reititysohjeen perusta ja malli tulee Eino Rantalan väitöskirjasta "Installaatio- ja rakennustekniikan koherenssista perusinstallaatiotekniikan integroimiseen". Väitöskirjassa esitetään teoreettinen malli integroidusta, teollisesti tuotettavasta perusinstallaatiotekniikan asennusmoduulijärjestelmästä. Ohjeen laadinnassa on myös hyödynnetty RIBS-projektista saatuja tuloksia. Sen suunnitteluryhmässä toimivat arkkitehti Carl Siren Technology Agency Oy:stä, dipl.ins. Kari Siren, Sähkösuunnittelu Kari Siren Oy:stä, Harri Ripatti Climaconsult Oy:stä sekä dipl.ins. Seppo Raiski A-insinöörit Oy:stä.

Ohjeen vastaavana toimittajana on ollut tekniikan tohtori Eino Rantala. Ohjausryhmään ovat kuuluneet dipl.ins. Timo Huhtaluoma (pj), yliarkkitehti Harri Hakaste, myynti- ja markkinointipäällikkö Jarmo Mäenpää, lakimies Juha Terho, johtaja Johan Stigzelius ja RILin puolesta tekninen johtaja Pentti Hautala.

Ohjeen rahoittajina ovat olleet ympäristöministeriö, Rautaruukki Oyj, Schneider Electric Finland Oy, Uponor Oyj sekä VP-Pipe-Modul Oy.

Ohje oli lausunnolla lokakuussa 2007. Annettujen lausuntojen tuloksena saatiin arvokasta palautetietoa ohjeen viimeistelyä varten.

Talotekniikan reititysohje on tarkoitettu niin suunnittelijoille, rakennustuotevalmistajille, urakoitsijoille, kiinteistönpitäjille kuin viranomaisillekin. Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL uskoo tämän julkaisun auttavan heidän työssään installaatiotekniikoiden asennuksen, korjauksen ja ylläpidon toteutuksessa. Ohje on tarkoitettu myös oppikirjaksi alan oppilaitoksiin.

RIL kiittää rahoittajia, kirjoittajia sekä muita työhön osallistuneita henkilöitä ja organisaatioita, jotka ovat kannanotoillaan ja tiedoillaan vaikuttaneet myönteisesti ohjeen sisältöön.

Tammikuussa 2008

SUOMEN RAKENNUSINSINÖÖRIEN LIITTO RIL ry

Jorma Haapamäki
puheenjohtaja

Helena Soimakallio
toimitusjohtaja

Sisällysluettelo

1.	MODULAARISEN INSTALLAATIOTEKNOLOGIAN (MIT) MÄÄRITELMÄT	9
2.	TEOLLISEN RAKENTAMISEN PERIAATE	13
3.	RAKENNUS- JA INSTALLAATIOTEKNIIKAN YHTEENSOVITTAMISEN PERUSTEET	15
3.1	Yleistä	15
3.2	Reitityksiin vaikuttavia tekijöitä	15
3.2.1	Rakennusten laatuvaatimukset	15
3.2.2	Vesivahingot	16
3.2.3	Vedenkulutuksen mittaus ja tilojen olosuhteiden mittaus	16
3.2.4	Varaustarpeet	16
3.2.5	Rakennuksen eri järjestelmien ja eri osien eripituiset elinkaaret	17
3.2.6	Elinkaarivastuu ja -palvelu	18
3.2.7	Rakennusten käyttöikä	18
3.2.8	Elinkaarikustannustietoisuus	18
3.2.9	Ympäristövaikutukset	18
3.2.10	Sisäänpuhallus- ja poistoilmanvaihto asuinkerrostaloissa	19
3.2.11	Verkostoituminen, ulkoistaminen ja aikapaineet	19
3.2.12	Korjausrakentaminen	19
3.2.13	Viranomaisohjeet	20
4.	RAKENNUSKANTA TEOLLISEN REITITYSJÄRJESTELMÄN PERUSTANA	21
4.1	Rakennettu asuntokanta	21
4.2	Rakennettu toimistokanta	25
5.	SYSTEMAATTISTEN REITITYSTEN PERUSTEET	37
5.1	Uudisrakentamiseen ja peruskorjaukseen	37
5.2	Rakentamisen osapuolten näkökulmat	37
5.2.1	Kiinteistön omistaja (omistaminen, huolto ja ylläpito)	38
5.2.1.1	Kiinteistön ylläpito	38
5.2.1.2	Muuntojoustavuus ja avoin rakentaminen	39
5.2.1.3	Rakentamis- ja korjausvaiheen nopeutuminen	41
5.2.2	Suunnittelija	41
5.2.3	Urakoitsija	41
5.2.4	Käyttäjä	42
5.2.5	Materiaaliteollisuus	42
5.2.6	Tukkuliike	43
5.2.7	Ympäristötalous	43
5.3	RIBS-kyselytutkimus	43
5.4	Kustannusvaikutukset	45
5.4.1	Hankintakustannukset	45

5.4.2	Ylläpitokustannukset	47
5.4.3	Perusparannuskustannukset	47
5.4.4	Vertailulaskelma	48
6.	YHTEENSOVITTAMISEN MODUULIJÄRJESTELMÄ	51
6.1	Moduulimallit	51
6.2	Mitoitusjärjestelmä	51
6.3	Pystysuuntaisten moduulien yhteenliittämissäännöt	52
6.4	Pystyreititysmoduuli	54
6.5	Pystyasennusmoduuli	55
6.6	Vaakareititysmoduuli	55
6.7	Vaaka-asennusmoduuli	57
7.	RAKENTAMINEN MODUULEILLA	59
7.1	Uudisrakentamiseen vai peruskorjaukseen	59
7.2	Yleistä	59
7.3	Yleissäännöstö	59
7.4	Asuinkerrostalot	60
7.5	Perusinstallaatioiden sijoitus	63
7.5.1	Asennusvyöhykkeet	63
7.5.2	Asennusjärjestelmien yhdistelysäännöstö	65
8.	SUUNNITTELUSOVELLUKSET	67
8.1	Asuinkerrostalot	67
8.2	Sovellukset tyyppitaloihin	68
8.2.1	Tyyppitalo 1, HAKA 1975	69
8.2.2	Tyyppitalo 2, Polar 1973	73
8.2.3	Tyyppitalo 3, K.E.Nyman 1975	75
8.2.4	Tyyppitalo 4, Mattinen&Niemelä 1975	80
8.2.5	Tyyppitalo 5, Ruola 1975	87
8.3	Toimistorakennukset	89
8.3.1	RIBS-toimistomalli	89
8.3.2	RIBS-toimistomallin reititykset	92
8.4	Toimistomallin koesuunnittelukohteet	96
8.4.1	Koesuunnittelukohde 1, Vantaa 1985	96
8.4.2	Koesuunnittelukohde 2, Helsinki 1998	96
8.4.3	Koesuunnittelukohde 3, Business-park	98
9.	MARKKINOILLA OLEVIA TUOTEPERHERATKAISUJA	99
9.1	Asennusjärjestelmien kehittyneisyyden tila	99
9.2	Moduuleja valmistavat yritykset ja heidän ratkaisunsa	99
9.3	Muita ratkaisuja, joissa talotekniikka on integroitu rakenteisiin	102
9.3.1	Ontelolaatat	102
9.3.2	Asennuslattiat	105
9.3.3	Kiinteistön modulaariset sähkönjakelujärjestelmät	107
10.	KEHITYKSEN SUUNNAT	111
10.1	Trendit	111
10.2	Visio 2012	112
10.3	Menetelmät	113

RIL 239-2008	7
10.4 Rakentamisen arvoketju	117
11. MUUTOSTARPEITA SÄÄDÖKSISSÄ	119
VIRANOMAISMÄÄRÄYKSET, OHJEET JA STANDARDIT	120
LÄHDEKIRJALLISUUTTA	125
LIITTEET	129
LIITE 1. Tyypitaloja	129
LIITE 2.	132

Ilmoittajahakemisto

Ilmoitukset julkaisun lopussa.

EM-Hormistot Oy
Icopal Katto Oy
Insinööritoimisto Leo Maaskola Oy
Rautaruukki Oyj
Schneider Electric Finland Oy
Uponor Oyj
VP-Pipe-Modul Oy

